

ΓΕΥΜΑ ΜΕ ΤΗΝ «Κ»

Σε δημόσια μουσεία η συλλογή Δασκαλόπουλου

Η σπάνια συλλογή σύγχρονων έργων τέχνης του κ. Δημήτρη Δασκαλόπουλου, πρώην προέδρου του ΣΕΒ, «θα πάει σε δημόσια μουσεία», αποκαλύπτει ο ίδιος στην «Κ». **Σελ. 24**

Δημήτρης Δασκαλόπουλος, επιχειρηματίας

Η συλλογή μου θα πάει σε δημόσια μουσεία

Ο πολιτισμός, για μένα, έχει την έννοια αναπτυξιακής και εκσυγχρονιστικής πολιτικής

Της ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ

Από το πρωί της ημέρας του «Γεύματος» η προσωπική ασφάλεια του Δημήτρη Δασκαλόπουλου είχε προηγηθεί για να «χτενιστεί» τον χώρο και την περιοχή. Σε όλη τη διάρκεια της συζήτησης τους παρακολουθούσα στο πεζοδρόμιο, να κινούνται διαρκώς, διακριτικά αλλά σε ετοιμότητα.

Ισχυρός οικονομικός παράγοντας, επί οκτώ χρόνια πρόεδρος του ΣΕΒ, συλλέκτης έργων σύγχρονης τέχνης, κατέχει μία από τις σημαντικότερες συλλογές παγκοσμίως, ιδρυτής του πολιτιστικού οργανισμού NEON (2013), δημιουργός ενός fund για την ενίσχυση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (2014), ετοιμάζει και «Think tank» το οποίο θα αφορά την πολιτική, την κοινωνία και ζητήματα που απασχολούν τη χώρα. «Θέλω να φτιάξω ένα ίδρυμα το οποίο θα συγκεντρώνει ικανούς ανθρώπους που έχουν αγωνία για την Ελλάδα και νέες απόψεις και θα αφοσιώνονται στο να μελετούν σε βάθος ένα θέμα, να σκεφτούν και να αναλύσουν τους και να κάνουν προτάσεις πολιτικής εφαρμογής» όπως λέει ο ίδιος, επιμένοντας στο «εφαρμοσμένο» ως βασικό μοχλό προόδου. «Ο πολιτισμός, για μένα, έχει την έννοια της αναπτυξιακής και εκσυγχρονιστικής πολιτικής. Δεν έκανα ένα ίδρυμα τέχνης για να περνάει καλά ούτε για να αυτοθαυμάζομαι. Το σκεπτικό του NEON είναι εκσυγχρονιστική πολιτική. Πιστεύω ότι οι δημιουργικές ιδέες λειτουργούν στον πυρήνα της κοινωνίας, γιατί μπορούν να αλλάξουν νοοτροπίες, αντιλήψεις, μπορούν να ανατρέψουν στερεότυπα».

– NEON, Στέγη Γραμμάτων, Μέγαρο Μουσικής, το 2016 εγκαθίσταται το Ίδρυμα Πολιτισμού «Σταύρος Νιάρχος». «Χωράνε» όλα αυτά στην πόλη; Υπάρχει κοινό για όλα;

– Ένας λόγος που εγώ δεν απέκτησα δικό μου χώρο για τον NEON είναι αυτός: πιστεύω ότι δεν χρειαζόμαστε άλλα κτίρια. Απαντώ, λοιπόν, εμπράκτως στο ερώτημα. Τα ονόματα που αναφέρει αποσκοπούν περισσότερο στην αποδοχή και αναγνώριση παρά στις εισπράξεις. Οι πολιτιστικές δραστηριότητες είναι όλο δόσιμο, δεν περιμένουν εισόδημα. Αν το κοινό δεν ανταποκριθεί ή ζαλιστεί από αυτά που κάνουμε, θα μας το πει και θα μειώσουμε τη δραστηριότητά μας. Είναι βασική αρχή της ελευθέρου αγοράς.

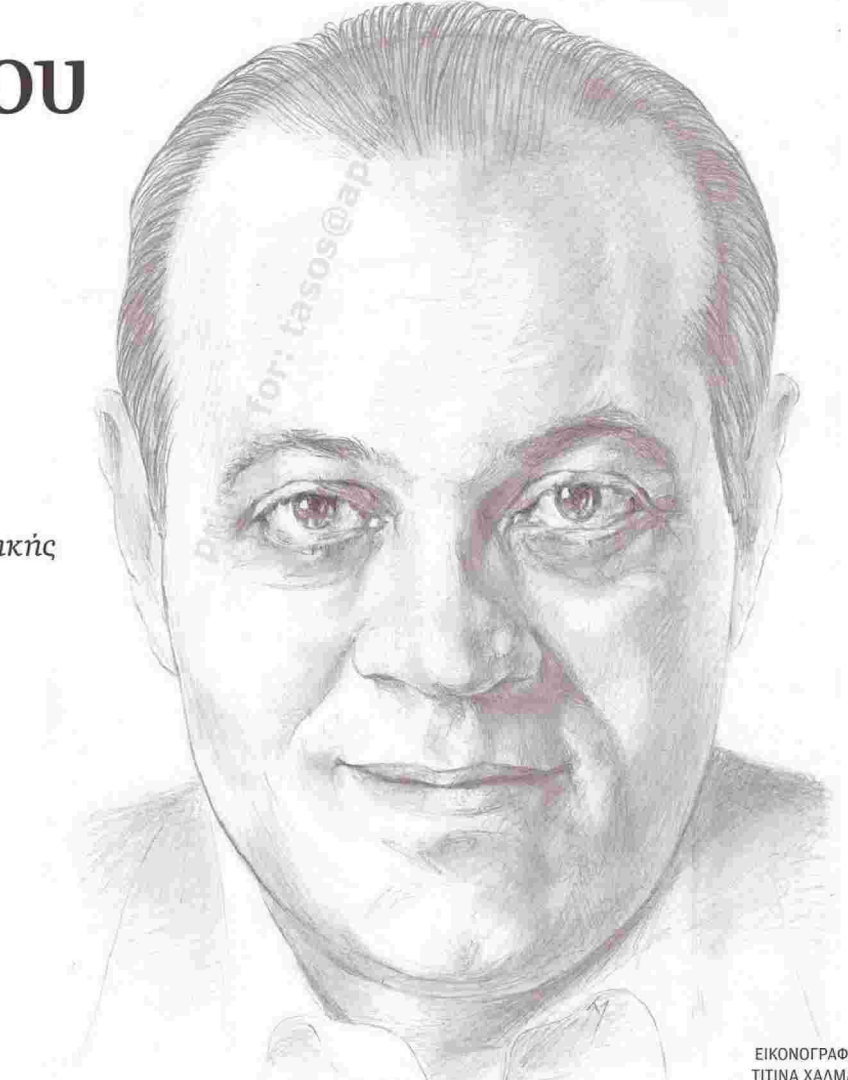
– Η ενασχόληση με την Τέχνη ανοίγει πόρτες που ούτε η επιχειρηματικότητα ούτε η πολιτική μπορούν να ανοίξουν;

– Δεν λέω ότι δεν υπάρχει καμία

ιδιοτέλεια. Είμαι παρών, είμαι ενεργός, με σταματάει κανείς στον δρόμο και μου λέει «πολύ ωραίο αυτό που κάνετε». Η τέχνη μου έδωσε έναν κόσμο παράλληλο με τον επιχειρηματικό και τον πολιτικό, μου έδωσε έναν τρόπο σκέψης ανατρεπτικό και τολμηρό, που με κρατάει κοντά στην εποχή μου και στις εξελίξεις. Η δημιουργικότητα και εφευρετικότητα που απαιτώ για τον εαυτό μου, ωφελήθηκε πολύ από το γεγονός ότι είμαι σε χώρο σύγχρονης δημιουργίας. Κατά τα άλλα οι πόρτες που ανοίγει είναι μόνο για να δίνω!...

Ο Δημήτρης Δασκαλόπουλος είναι ανάμεσα στα 26 μέλη του Δ.Σ. του Μουσείου Γκυόγκενχαϊμ. Ένα Δ.Σ. που «αποτελείται από ισχυρούς παράγοντες της κοινωνίας και οικονομίας, συλλέκτες, ανθρώπους που έχουν κοντινή σχέση με την τέχνη. Και βέβαια όλοι εκφράζουν εμπράκτως την υποστήριξή τους στο Μουσείο...». «Ο πλούτος με την κρίση, ανοίγει προς την κοινωνία ή συμβαίνει το αντίθετο;», ρωτώ. «Νομίζω ότι ανοίγει», λέει και μεσολαβεί μια μικρή παύση πριν συμπληρώσει την απάντηση. «...Αλλά πώς βαθμολογείται αυτό; Πότε μια κοινωνία θα πει "μπράβο" στους πλούσιους που έδωσαν; Πότε, νομίζω. Και όλα για τα δύο που έχουν. Άρα, δεν είναι αυτό το κριτήριο. Εγώ, βλέπω πολλές ιδιαιτερότητες πρωτοβουλιών τώρα, και στην Ελλάδα. Μπορεί να μην έχουμε την αμερικανική παράδοση. Εκεί, ισχύει ένα άλλο κοινωνικό μοντέλο. Πλούσιαν λίγοι και πολύ γρήγορα και μαζί με τη θρησκευτική διάσταση η έννοια της φιλανθρωπίας είναι, ουσιαστικά, υποχρεωτική. Στην Ευρώπη, δεν το έχουμε αυτό. Ίσως γι' αυτό και δεν "φαίνεται" τόσο. Στην Αμερική κάνει "φασαρία". Το επιδιώκουν κιόλας. Βέβαια, τα χρήματα που δίνουν, εκπίπτουν και από τη φορολογία. Εδώ, οι δωρεές φορολογούνται».

Στο σημείο αυτό αρχίζει μια μακρά συζήτηση για την ελληνική φοροδιαφυγή, για τις δηλώσεις της Λαγκάρντ, για το ελληνικό φορολογικό σύστημα, για τον ΣΕΒ. «Η απέχθεια των ανθρώπων για τη φορολογία είναι απόρροια και παγκόσμια. Και ο καθένας θα βρει τους τρόπους να την αποφύγει. Οι μεγάλες επιχειρήσεις, όμως, που απασχολούν πολλούς ανθρώπους, δεν έχουν τρόπους να την αποφύγουν», συνοψίζει ο Δ. Δασκαλόπουλος. «Το μόνο που βελτιώνει τα πράγματα είναι η αίσθηση της σωστής λειτουργίας του συστήματος, ότι όλοι ελεγχόμαστε και όλοι τιμωρούμαστε αν παραβούμε τους νόμους. Κι αυτό, σαφώς, βελτιώνεται στην Ελλάδα».

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ: ΤΙΤΙΝΑ ΧΑΛΜΑΤΖΗ

Ο εμβληματικός Εθνικός Κήπος να μη μείνει απολίθωμα

Το μόνο που βελτιώνει τα πράγματα είναι η αίθηση της σωστής λειτουργίας του συστήματος, ότι όλοι ελεγχόμαστε και όλοι τιμωρούμαστε αν παραβούμε τους νόμους. Κι αυτό, σαφώς, βελτιώνεται στην Ελλάδα.

Θέλω να φτιάξω ένα ίδρυμα το οποίο θα συγκεντρώνει ικανούς ανθρώπους που έχουν αγωνία για την Ελλάδα και νέες απόψεις και θα αφοσιώνονται στο να μελετούν σε βάθος ένα θέμα και να κάνουν προτάσεις πολιτικής εφαρμογής.

Πριν οδηγηθούμε στον Εθνικό Κήπο και τις οξείες αντιδράσεις που προκάλεσε η πρόθεσή του να παρέμβει με νέα κληρονομικά μέλη, κάνουμε μια σύντομη «στάση» στο κτίριο Φιξ, που ενώ είναι έτοιμο εδώ και πολλούς μήνες, δεν εγκαινιάζεται το Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης. Ο Δημήτρης Δασκαλόπουλος τάσσεται σθεναρά υπέρ του ΕΜΕΤ: «Στηρίζω το ΕΜΕΤ γιατί η κοινωνία έχει πολλά να ωφεληθεί από έναν σοβαρό μεγάλο θεσμό. Και θα το στηρίξω ακόμη περισσότερο. Πρέπει να ενταχθεί στην κοινωνία και στο ευρύ κοινό. Κοινωνία σημαίνει επίσης επιχειρηματικότητα. Δεν γίνεται πολιτισμός χωρίς κράτος αλλά και χωρίς ιδιωτικά χρήματα κι αυτό όλα τα μουσεία του κόσμου το κάνουν κύριο έργο τους. Πρέπει το κράτος με την πολιτική του να μεγιστοποιήσει τη συνεισφορά των ιδιωτών, απ' όπου μπορεί».

Ο Εθνικός Κήπος «εντάσσεται σε έναν από τους κεντρικούς άξονες της δραστηριότητας του NEON που λέγεται δημόσια ζωή και τέχνη. Πιστεύω ότι η δημόσια τέχνη ενεργοποιεί το κοινό. Εμπλέκει τον πολίτη περισσότερο με τα τεκτονισμένα στην πόλη του, προκαλεί σε διάλογο, έστω και σε αντιπαράθεση. Είναι πολιτική απελευθέρωση από κάτι που θεωρώ πολύ ανασταλτικό σε αυτόν τον τόπο: την εξαιρική κουλτούρα, την περιχαράκωση που έχουμε. Η αντιπαράθεση για τον Εθνικό Κήπο ξεκίνησε από μικρή ομάδα ανθρώπων,

που παρερμήνευσε μάλλον τις προθέσεις μου. Τους έχω καλέσει σε συνεργασία. Όχι σε διάλογο και όχι σε "ειλικρινή διάλογο", όπως λέμε, γιατί κάποιος πρέπει να παίρνει την ευθύνη να κάνει κάτι. Ο διάλογος, εδώ, οδηγεί στη στασιμότητα, στην απραξία. Στην αρχή τους κάλεσα να συνεργαστούν με την ομάδα σχεδιασμού, πρότεινα αν υπάρχουν αμφισβητήσεις με το κληρονομικό, να το βάλω στην άκρη και να φτιαχτεί ένα καινούργιο, είπα να δώσω χρήματα στην Εταιρεία των Φίλων του Κήπου. Φωνή έχουν. Πράξη; Η πολλή εξουσία οδηγεί νομοτελειακά στην κατάχρησή της από τον κάτοχο της και γι' αυτό δεν θέλω να έχω μεγάλη εξουσία. Να σταματήσουμε οι λίγοι, σε κλειστά σαλόνια, να καθορίζουμε τις τύχες των δημόσιων χώρων».

– Γιατί επιμένετε στον Εθνικό Κήπο; – Είναι δημόσιος χώρος και δεν σημαίνει ότι επειδή είναι εμβληματικός πρέπει να μείνει απολίθωμα. Είναι μέρος της πόλης. Ζωντανό μέρος της ζωής της. Σε κάποια κείμενα έγραψα ότι ο Κήπος πρέπει να μείνει «άθικτος». Τρόμαξα... Για ένα μέρος που ορίζεται από τη φύση και αλλάζει κάθε δευτερόλεπτο, από τον άνεμο και τη βροχή; Το ενδιαφέρον και η αγάπη του κόσμου θα τον προστατεύσει και θα τον εξελίξει. Η στασιμότητα δεν βοηθάει στην επιβίωση. Μόνο η εξέλιξη. Ο Κήπος είναι στην καρδιά της πόλης αλλά έξω από την καρδιά των Αθηναίων και πρέπει να ξαναμπει.

Το να συνομιλεί ο ΣΕΒ με τον ΣΥΡΙΖΑ είναι, νομίζω, σωστή πολιτική

Υποδέχεται με χαμόγελο το ερώτημα, που είναι ταυτόχρονα και ένα project του NEON το οποίο εκτυλίσσεται αυτή την περίοδο στη Ρωμική Αγορά με την υπογραφή του Γερμανοβρετανού καλλιτέχνη Τίνο Σίγκαλ. «Τι είναι πρόδος»: «Η απάντηση είναι στην ίδια τη δυναμική της λέξης. Πρόδος σημαίνει συνεχής προσπάθεια να αποκριθώ και να συνεισφέρω στο καλύτερο, στο καινούργιο, στο δημιουργικό».

– Ανακόπεται, και από τι; Για παράδειγμα, κάποιος μικρομεσαίος επιχειρηματίας που ενώ προσεδεία διαλύεται από την κρίση.

– Πρόδος είναι και να προβλέπεις. Να προσπαθείς να δεις τι θα έρθει. Πολλοί επιχειρηματίες είναι βολεντεί στο «παριούθι». Δεν είχε ζωή η οικονομία η βασισμένη στα μεγάλα κατανάλωση και στην εισαγωγή προϊόντων.

– Το Μνημόνιο είναι «υπόλογο» για την κρίση;

– Το «Μνημόνιο» είναι μια λέξη που επί οκτώ χρόνια στον ΣΕΒ την αγάλασα, απομακρύνθηκα, την αποκήρυξα. Παρατηρούσα πως έγινε εκθρόνος του κάθε Έλληνα. Οι μεν κυβερνήσεις ήταν απρόθυμοι λογιστές της εφαρμογής του και όλοι οι άλλοι ει-

σαγγελείς κατά του Μνημονίου. Εξισώθηκε με περικοπές και μειώσεις εισοδημάτων, ενώ ουσιαστικά το Μνημόνιο είναι κάτι που χρειάζοταν η Ελλάδα έτσι ώστε οι αλλαγές και οι θεσμοί της να λειτουργήσουν πιο οργανωμένα, πιο ισότιμα. Αν αυτό είναι το Μνημόνιο, πρέπει να συνεχίσουμε να το αγκαλιάζουμε, με τον δικό μας τρόπο βέβαια. Αν είχαμε φτιάξει ένα Μνημόνιο που θα έγραφε «Ελλάδα» στην ούγια, ως συνολική δέσμευση κομμάτων και κοινωνίας... Αντ' αυτού, συνηθίσαμε στον λαϊκισμό.

– Τι είναι για εσάς λαϊκισμός;

– Είναι, δυστυχώς, μια κουλτούρα που έχει επικρατήσει στην Ελλάδα. Συνηθίσαμε για πολλά χρόνια, από τότε που μπήκαμε στην Ευρώπη, σε ένα σύστημα χαμηλής προσπάθειας και άμετρων προσδοκιών. Ο καθένας χωριστά αλλά κι ως ομάδες συμφερόντων. Κι αυτό μας το πρόσφεραν και τα λεφτά της Ευρώπης και το πολιτικό μας σύστημα επί 30 χρόνια. Και το δεχτήκαμε. Κι ακόμη και σήμερα κάποιοι μας λένε «λεφτά υπάρχουν» και κάποιοι άλλοι «λεφτά έρχονται». Κι ενώ πιστεύω ότι η ελληνική κοινωνία έπαθε ένα σοκ, κατάλαβα ότι πρέπει να αλλάξει, η αλλαγή αυτή γίνεται δύσκολη. Πίνεται ανεπιθύμητα.

«Δεν θα φύγω ποτέ από την Ελλάδα. Έχω δοκιμάσει όλα τα άλλα μέρη. Είναι ωραίο για λίγο. Η Ελλάδα είναι ωραία για πάντα. Και μπορώ να συνεχίσω» λέει ο Δημήτρης Δασκαλόπουλος.

Καλό ήταν το βόλεμα κι αν κάποιος το υποσχεθεί γιατί να μην περιμένουμε μήπως δεν χρειαστεί να αλλάξουμε τόσο δραστηρικά... Αυτή είναι η βάση του λαϊκισμού που υποδαυλίζουν συνεχώς όλα τα πολιτικά κόμματα.

– Είχατε υποδεχτεί ευνοϊκά τον ΣΥΡΙΖΑ, φλερτάροντας μαζί του.

– Μα, ο λαός έχει φλερτ με τον ΣΥΡΙΖΑ!... Δεν είναι δικό μου! Ζούμε με

το βόλεμα, τα στερεότυπα, τις μυθοπλασίες μας. Γι' αυτήν την έννοια χρειάζεται ένας αναγεννητικός ριζοσπαστισμός. Στη σκέψη, στον τρόπο λειτουργίας της κοινωνίας μας, στους θεσμούς μας. Γι' αυτήν την έννοια όποιος ριζοσπαστισμός «κουνάει» τα πράγματα είναι ευπρόσδεκτος.

– Ριζοσπαστισμός, όταν υποσχεθεί παραφροσύνη στον προ κρίσης χρόνο;

– Γι' αυτό εθίγησα ότι μιλώ για

Οι σταθμοί του

- **1957**
Γεννιέται στην Αθήνα.
- **1979**
Αποφοίτα από την ΑΣΟΕΕ.
- **1981**
Μεταπτυχιακό από το Kellogg School of Management, Chicago
- **1983**
Διευθύνων σύμβουλος στη βιομηχανία γαλακτοκομίας ΔΕΛΤΑ
- **1994**
Ανακηρύσσεται «επιχειρηματίας της χρονιάς». Ξεκινά την ενασχόληση με τη σύγχρονη τέχνη, αγοράζοντας μια κατασκευή με πινέλα, ένα άσπρο canvas και ένα αυγό που λέγεται «Η ζωγραφιά είναι μέσα στο αυγό» (της Ρεμπέκα Χορν).
- **1999**
Δημιουργεί τη ΔΕΛΤΑ Συμμετοχών Α.Ε.
- **2006**
Δημιουργεί τη VIVARTIA Α.Ε., τον μεγαλύτερο παραγωγό τροφίμων στην Ελλάδα.
- **2006**
Πρόεδρος του ΣΕΒ.
- **2007**
Πωλεί τη VIVARTIA.
- **2010**
Πρώτη θεματική έκθεση της Συλλογής Δ. Δασκαλόπουλου στο Whitechapel Gallery, Λονδίνο.
- **2014**
Ανακοινώνεται η βράβευσή του με το LEO Award από τον οργανισμό Independent Curators International για τη συνεισφορά στις τέχνες.

Η συνάντηση

Ο Δημήτρης Δασκαλόπουλος έκλεισε τραπέζι στο Δουράμπερς Oyster (στο Ν. Ψυχικό), μοντέρνα, λιτή, εκδοχή της ιστορικής ψαροταβέρνας του Πειραιά. Οι τιμολογίες ήταν φρεσκοπιάσει και καλομαγειρεμένα: σκινουσαλάδα, καρβίδια μαρινάτα, κταπόδι ψιτό, κωδώνιο-γαλιτσιανές, καρβιδόψικια, σαλάτα. Ησιμε νερό, κι έναν εσπρέσο. Σύνολο: 81,60 ευρώ.

– **Με τη συλλογή θέλετε να συνδεθεί το όνομά σας;**

– Δεν την έχω συνδέσει με το αποτύπωμά μου. Η συλλογή μου θα πάει σε δημόσια μουσεία. Το λέω για πρώτη φορά. Δεν την έχω αποθησαυρίσει (σ.σ.: περίπου 500 έργα). Δεν τη θεωρώ ποτέ ιδιοκτησία μου, ανήκει στον κόσμο που τη βλέπει κι έτσι αποκτά νόημα. Είμαι προσωρινός τοποτηρητής της δημιουργικότητας άλλων ανθρώπων. Επίσης μια συλλογή έχει νόημα όταν αυτός που τη φτιάχνει είναι παρών, βάζει τον χαρακτήρα του, και της δίνει το δικό της χαρακτήρα. Δεν έχει νόημα να φτιάξει ένα μουσείο – κάψουλα του χρόνου. Άρα πρέπει να βρει τον τρόπο να ενταχθεί στην τέχνη των δημοσίων μουσείων και να παραμείνει ζωντανή με τη δημιουργικότητα των επόμενων εποχών. Εδώ ζω. Δεν θα φύγω ποτέ. Εδώ πρόκοψα. Έχω περάσει πολύ καλά εδώ τόσα χρόνια. Έχω δοκιμάσει όλα τα άλλα μέρη. Είναι ωραία για λίγο. Η Ελλάδα είναι ωραία για πάντα. Και μπορώ να συνεχίσω φέρω.